

les garbes' a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera, 1932-4, i a d'altres del Pall. Sobirà. *Lligadera* (-adéres) 'lligacama' a Àreu, Tavascan (1933-4), Àneu (Pol, 21) i Barravés (BDC vi, 29). El grosser i intolerable castellanisme *lio* 'amistançament', 'la dona o l'home que s'hi sotmeten', que ha penetrat bastant en l'ús de gent que es creu educada, és ben superflu, car fins des del punt de vista expressiu són termes preferibles i ben vius: *un tràfec* («N. té un tràfec amb la X., que l'arruïnàrà»), «el visità la Sra. X. ---, ell es va creure que era un *trafegot* del seu fill», NOLLER (*Febre d'Or* II, 271); «un trasto» 'id.', PONS MASS. (*L'Auca d.l.P.*, 319).

Lligador 'pedra per formar els muntants de les portes' [1433]; mall. 'tocador, habitació de la casa': «jo només li puc mostrar / es nostro niu, si no frissa... / Idò qu'entr p'és menjador, / voltarem p'és *lligador*. / —T.: Amb permís seu... / —F.: Ja el té (*sense moure's*) / ---», Bart. Ferrà (*IdOr* XIII, 134); així encara a Manacor (BDLC XIII, 4) i altres pobles (BDC XX, 305). *Lligadura* 'lligada' [1387] «les *lligadures* són unes parts del cos fortes --- que lliquen y ajunten uns ossos ab altres y refermen les juntures y ---» (*TbPu.*, 265); 'allò que es porta per cobrir el cap', ross. (Massó T., *Croquis Pir.*, cf. Spitzer, *LexikK*, p. 88).

Lligall 'bolic' [1410]. *Lligallo*, mot comú amb el b-aragonès, d'origen mossàrab (per això -o conservada): DMPeralta (1840) el defineix «junta de ganaderos que determina el paso de los ganados, y en lo antiguo dirimía las controversias que de esto se producian»; Jaume I, el 1259, manava a les autoritats de Terol que permetessin als pastors de *fer ligayo*, i en una escriptura posterior (entenc la de Campo de Sarrion, de 1333) es llegeix «congregationem que vulgo *ligayo* appellatur» (Matias Pallarès, *BolHiGeogrBARag.* I, 31); a Morella s'havia substituït ja el *lligallo* el 1270 (BABL XII, 55); veg. la «carta d'avinença del *ligalo* entre Tortosa e Uldecona» de 1419 en el *Llibre de Privilegis* d'Uldecona (p. 185); en els Establiments de la Torre del Comte (Matarranya), de 1503, hi ha 23 articles dedicats al *lligallo*: hi havia dues juntes de l. a l'any i hi ha de concórrer el «mayoral de cada cabaña»; veg. més detalls forals-jurístics i la trad. castellana, on s'usa la forma *ligajeros* però *lligallo*: *BolHiGeogrBARag.* III, 160-1.

Avui ha quedat *ligálo*, a tota la zona dels Ports Ibèrics (el muntanyam de Tortosa a Calaceit i a Morella), com a nom de la carrerada (governada pel *lligallo*): JAmades, BDC XIX, 159; *lo ligálo* 'el camí ramader' Vallbona (1934); «anem seguint *lo ligálo*» Bellestar; «de l'Hostalet al Mas de Navarro passava el *lligallo* principal, però la ramera passava per un altre *lligallo*, que travessava el poble», Boixar; «d'ací al Molí de l'Hospital hi va un *lligallo*» St. Rafel del M.; a Rossell i altres pobles del Baix Maestrat, se sent junt amb *asagador*; i a Traiguera també, però més sovint *lligallo* (1961). Cf. Echo *ligálo* «liga de talega» (RLR XI, 21).

Lligallers 'jurats del lligallo': «concordia entre los *lligallers* de Tortosa y Uldecona» 1419 (supra, p. 185); són dos oficials, dits *lligallés* a la Torre del Comte a. 1503 (supra); «S. F. et J. D., vecinos de la villa de

Caspe, *lligalleros* en el año presente», 1552 (*BolHiGeogrBARag.* III, 172).

Lligam [*liam*, Llull i *VidesR* supra; *ligam*, Llull, *AlcM*]; *lligament* [Llull]; *lligamentós*. *Lligança* [1362; Ausiàs; *liança*, S. xv, Masdovelles]: «mentres en el dit del cor li introduhia una senzilla y revinguda argolla d'or, afegí —Té: aquí tens el signe de la *lligansa* que enclou nostres mútues promeses», MrnVayreda (*Sang Nova* III, ix, 219).

Lligassa [*liassa*, en un doc. rossellonès de 1317]: «restz o palomeres e altra exàrcia --- *liasses* de buacels, *liassa* de cabasses miçans, *liasses* grosses de sitges; *liasses* de cabasses de València; palma, lo quintal ---» (RLR XXXI, 73); «en les *leguases* noves e en los ornaments vans e no acostumats, e en las inflades pompes se adonen» ('adorns que es posaven al cap', Moll), *Corbatxo* (BDLC XVII, 38). Avui, en parlars de l'Ebre enllà: «¿Com --- podem viure desunits, tenint per *lligaça* la Cinta divina, teixida per les mans puríssimes de la M. de Déu?», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 197); «Ai! lo manar com troba *lligasses* opressoros! / Qui mana és ben esclau! ---», GaGirona (*Seidia*, 222); «pareix que fassa lligar lo que a primera vista no admitix enllaç ni *lligaça*», MGadea (*T. del Xè* I, 209); «pa es monoveros escampats per foira, una *nyigassa* més apretà» (*Canyissaes*, 5); eiv. «atadura» (PzCabr.); ribag.: «*ligábas*: per a fer una lligada de llenya, a la Muntanya: lo que a Serradui diuen *vilortas*», Roda d'Is. (1957). *Lligant*. *Lligaret*. *Lligarnó*. *Lligaroi*. *Lligassó* < cast. *ligazón*. *Lligat* m.

Alligar o *alligar* (i *aligança*), variants menys freqüents de *ALIANÇA* (*aliança*), prov. tots del llatí *alligare* 'lligar a (alguna cosa)', generalment rebuts per conducte del fr., dels quals hem tractat ja en art. a part.

Conlligar o *colligar*, mots a penes existents en la història doc. de la nostra llengua, prov., i generalment en forma sàvia, del ll. *colligare* 'aliar, fer (o fer fer) lliga (amb algú)': deu quedar-ne memòria en forma hered. en el nom de *Collegats*, pas i congost de la Nog. Pall. entre el Pallars Jussà i el Sobirà, de MONTES COLLIGATOS (si no és COLLES LIGATOS, que és menys probable tractant-se de grosses muntanyes i no pas pujols); i sembla que en les *VidesR* donà lloc a una confusió amb *co(n)llogar* (de COLLOCARE), fº 8v2, n. 43.

D'aquí: *colligació*; *colligança*, -ància; *colligatiu*: a distingir de *coalició* i *coalitzar* (veg. ALIMENT) amb els quals els han confosos alguns (en formes com *coaligació*, *coaligarr-se*, mots híbrids i bàrbars a evitar).

Contralligar. *Deslligar* [fi S. XIII, *VidesR*]: «lo missal de Sent Gregori trobaren de tot *desliat* e escampat per la glesa, e trobaren sel de sent Ambrosi, sobre l'altar ---» (ms. P, *desligat* B, trad. «dissolutum et huc illucque dispersum», 201.29); ve a ser equivalent de 'solt, desfet, deslliurat de traves i lligams': «adoncs féu star lo mercader desferrat e *desligat*, e gità aquells besants sobre lo cap del mercader», Llull (*Merav.*, Ag. I, 165); «al sentir-se *deslligat*, lo nen cessà de plorar y estirà sos membres ab emperesit deliqui», NOLLER (*Pap.*, 143); i en forma personal: «donà un rosegó de pa al matxo: lo *deslligà*, li posà la brida y pujà a ca-